

Sveučilište u Zagrebu

Grafički fakultet

NAZARENCI

SEMINARSKI RAD

Kolegij: Likovno grafička kultura 2
prof. akad. kipar Vanda Jurković

Usmjerenje: Dizajn grafičkih proizvoda

Student: Iva Mišković
2. semestar

Zagreb, 2024. g

SADRŽAJ

1. Uvod.....	3
2. Osnovne značajke romantizma i počeci odupiranja romantizmu.....	3
3. Nastanak i počeci nazarenskog pokreta.....	5
4. Obilježja nazarenskog pokreta.....	7
5. Predstavници i najznačajnija djela.....	8
6. Djelovanje nazarenaca u Hrvatskoj.....	16
7. Zaključak.....	19
8. Literatura.....	20

1. Uvod

Povijest nazarenskog pokreta započela je početkom XIX. stoljeća, odnosno 1809. godine, kada je umjetničko-vjerska skupina njemačkih, švicarskih i austrijskih slikara pokrenula fascinantan smjer povratka tradicionalnim vrijednostima i duhovnoj dimenziji u umjetnosti, na temeljima vjerskog zanosa i iskrenosti ranokršćanstva.

Ovaj pokret, unatoč pomalo kratkom trajanju, ostavio je snažan i trajan utjecaj na europsku umjetnost, afirmirajući važnost duhovne inspiracije i moralne dimenzije u stvaralaštvu. Nazarenski umjetnici suprotstavljali su se tadašnjem romantizmu, te su težili povratku duhovnosti i tradicionalnog umjetničkog stvaralaštva. Njihova djela često su bila inspirirana biblijskim motivima, ranokršćanskim umjetničkim stilovima i srednjovjekovnom ikonografijom.

U ovom ću radu istražiti podrijetlo, razvoj i značaj nazarenskog pokreta u širem kontekstu europske umjetnosti 19. stoljeća. Analizirati ću ključne umjetnike nazarenskog pokreta, njihova djela i ideje te njihov utjecaj na kasnija umjetnička kretanja i razvoj moderne umjetnosti. Želim na taj način odnosno opisanim istraživanjem nazarenaca steći i prikazati uvid i u ukupnu kulturnu i duhovnu klimu toga vremena te vidjeti kako su ovi umjetnici odgovarali na društvene i kulturne promjene svoga doba.

Kao posebno poglavlje u ovom radu ću obraditi i prikazati djelovanje nazarenaca u Hrvatskoj, kod čega je najznačajniji rad na oslikavanju Đakovačke katedrale tijekom njezine izgradnje.

S obzirom da je Nazarenski pokret nastao na temelju suprotstavljanja tadašnjem romantizmu u idućem poglavlju dajem kratki osvrt na značajke romantizma i procese koji su doveli do pojave Nazarenskog pokreta.

2. Osnovne značajke romantizma i počeci odupiranja romantizmu

Romantizam, umjetnički pokret 18. i 19. stoljeća naglašavao je subjektivne osjećaje, emocije i individualizam umjetnika. Romantičarski stil maksimalno je istaknut u slikarstvu, gdje su umjetnici izražavali intenzivne emocije kao što su ljubav, tuga i čežnja, odbacujući stroge akademske norme u korist slobodne mašte i kreativnosti. Često su se bavili fantastičnim prikazima i nadnaravnim temama, inspirirani poviješću, mitologijom i egzotičnim prizorima. Dajući prevagu svjetlu nad sjenom, pojačavali su osjećaj emocionalne napetosti i misterije.

Njihova djela odražavala su osobna iskustva i doživljaje, prikazujući divlju prirodu kao mjesto duhovnog zanosa i povezanosti s prirodom. Ova obilježja

možemo vidjeti na slikama Josepha Mallorda Williama Turnera pa tako i na slici „Parobrod u mećavi“ (Slika 1.). Na njegovim djelima priroda uvijek odražava i izražava čovjekove emocije. Suočeni sa silama koje ne možemo kontrolirati osjećamo se malima i beznačajnima i prisiljeni smo diviti se umjetniku koji je mogao vladati silama prirode.

Slika 1. Joseph Mallord William Turner, Parobrod u mećavi (1842.)

Također možemo za opis stila romantizma uzeti i djela Caspara Davida Friedricha, u kojima vrijednost poruke slike ovisi i o promatračevoj sposobnosti za "iščitavanje" slike, to jest o sposobnosti zamišljanja i usklađivanja s umjetnikom.

To postiže upotrebljavajući “tužne” boje, dajući prevlast sjenci nad svjetlom, prikazujući iskrivljeno ili polomljeno granje i prikazujući jato crnih gavranova, kao zlogukih vjesnika budućnosti.

Slika 2. Caspar David Friedrich, Drvo i gavranovi (1822.)

Dok su romantičari koristili tehniku kao odraz individualnosti i subjektivnosti, Nazarenci su se odnosili prema umjetnosti kao duhovnoj sferi, prožetoj religijskim motivima i značajkama morala, s umjetničkom težnjom uzdizanju duše. Dok su romantičari sanjali o novim tehnikama i eksperimentiranju s izražavanjem emocija, Nazarenci su se oslonili na stare tehnike i stilove,

inspirirani srednjovjekovnim i renesansnim umjetnicima. Kod Nazarenaca su uključene čiste linije, oštra kompozicija i svježije boje nasuprot dramatici kod romantizma i isticanjem blagih i „tužnih“ boja.

Odbacujući svjetovnost i materijalizam romantizma, Nazarenci su prihvatili jednostavnost, asketizam i autentičnost u svom životu i umjetnosti, što je vidljivo u njihovoj odjeći po uzoru na ranokršćanske umjetnike. Htjeli su biti potpuna suprotnost svim dotadašnjim normama i standardima romantizma. Glavni ideal bio im je bio uspostaviti religioznu i domoljubnu umjetnost kao zamjenu za isprazno akademsko slikarstvo.

3. Nastanak i počeci nazarenskog pokreta

Nazarenski pokret započeo je krajem XIX. stoljeća kao reakcija protiv akademskih umjetničkih normi i standarda tog vremena. Osnivači su bili nezadovoljni studenti Akademije likovnih umjetnosti u Beču koji su smatrali da je umjetnost izgubila svoju duhovnu i moralnu dimenziju te da se previše fokusira na tehničku virtuoznost i klasicizam, a premalo na izražavanje duhovnosti i unutarnje istine. Protivili su se slikarstvu romantizma zbog njegovog prevelikog naglaska na individualizam i emocionalni izraz, koji su smatrali previše subjektivnim i udaljenim od religioznih i moralnih vrednosti.

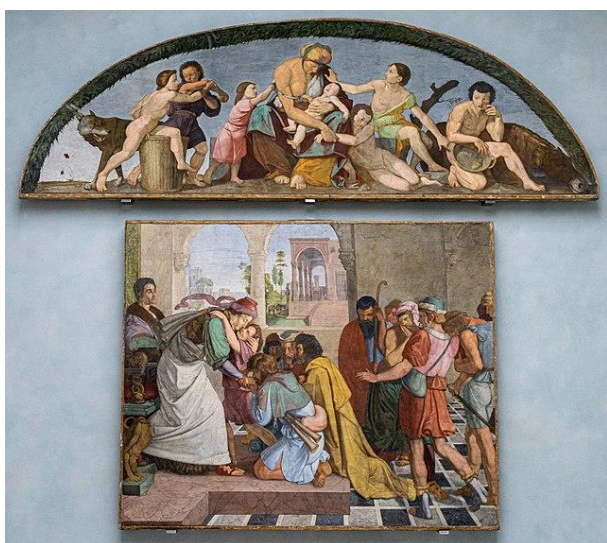
Skupina studenata slikarstva pod vodstvom Johanna Friedricha Overbecka i Franza Pforra, su 1809. god. osnovali udruženje naziva Lukasbund (Bratstvo sv. Luke) po uzoru na nekadašnje srednjovjekovne bratovštine. Pridružili su im se kasnije Peter von Cornelius (također jedan od ključnih predstavnika Nazarenskog pokreta), Friedrich Wilhelm Schadow, Ludwig Vogel, J. A. Koch, Ph. Veit, L. Schnorr von Carolsfeld, Johann Konrad Hottinger, Josef Wintergerst, Joseph Sutterje i drugi.

Njihov je cilj bio stvaranje zajednice umjetnika koja bi radila na ponovnom oživljavanju početne jednostavnosti i duhovnosti ranog renesansnog slikarstva, nadahnjujući se radovima umjetnika poput Rafaela, Perugina i Fra Angelica.

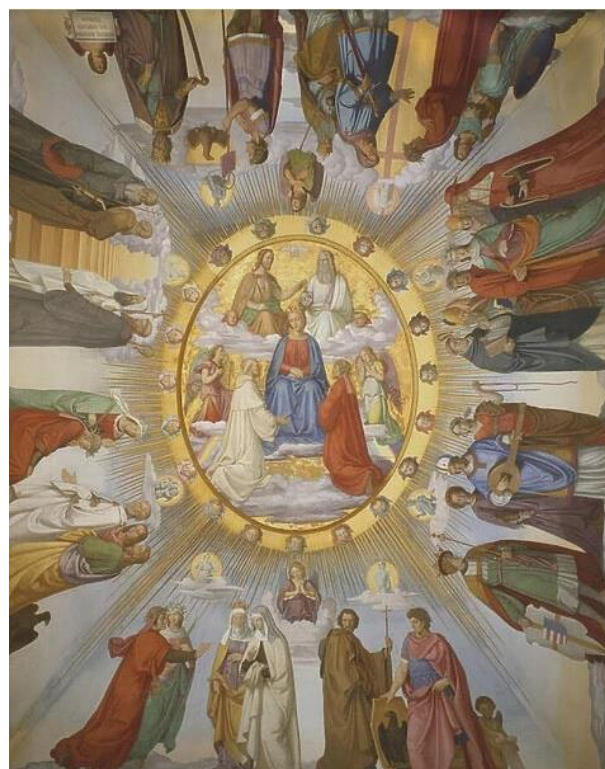
1810. godine odlučili su se preseliti u Rim, pošto su vjerovali da će tamo naći mirno umjetničko okruženje koje će im omogućiti da izravno proučavaju radove renesansnih majstora. U Rimu su vrlo brzo stekli posebnu reputaciju zbog svoje predanosti vjerskom načinu života, zbog njihovog načina odijevanja, koji je podsjećao na biblijske Nazarene (iz Nazareta), isposničkog izgleda i duge kose, te su ih lokalni stanovnici počeli nazivati Nazarencima.

Nastanili su se u Rimu u napuštenome samostanu sv. Izidora i posvetili crkvenom slikarstvu. Uzori su im bili talijanski i njemački majstori (P. Perugino, Fra Angelico, rani Rafael i A. Dürer). Nakon Johanna Friedricha Overbecka (koji se smatra glavnim utemeljiteljem novog pokreta) i ostali članovi grupe su se obratili na rimokatoličanstvo, osim Ludwiga Vogela.

U Rimu su freske u Casa Bartholdy (1816. – 1817.) i freske u Casino Massimo (1819. – 1830.) bile njihov prvi značajni rad. Po Beču su Nazarence zastupali osobito Joseph von Führich, Eduard von Steinle, Ferdinand Olivier, Friedrich Olivier i Leopold Kupelwieser. Njihovo najznačajnije djelo koje su izveli u Beču su freske u crkvi Altlerchenfelder (1854. – 1861.) izvedene po skicama Josepha von Führicha.

Slika 3. Freske u Casa Bartholdy

Slika 4. Freske u Casino Massimo

4. Obilježja nazarenskog pokreta

Nazarenci su težili stvaranju umjetnosti koja bi bila duboko prožeta religioznim i duhovnim vrijednostima. Njihova djela često prikazuju biblijske teme, prizore iz života svetaca i religiozne alegorije. Vjerovali da sva umjetnost treba služiti moralnoj ili vjerskoj svrsi. Divili su se slikarima kasnog srednjeg vijeka i rane renesanse i odbacivali su većinu tadašnjeg slikarstva romantizma, vjerujući da je ono napustilo religijske ideale u korist umjetničke virtuoznosti. Odbacivali su neoklasicistički akademizam i okrenuli se ranorenesansnim i srednjovjekovnim uzorima. Proučavali su djela umjetnika poput Rafaela, Perugina, Fra Angelica i Albrechta Dürera, nastojeći oživjeti njihove tehnike i estetske vrijednosti. Ostavili su veliki naglasak na crtež i upotrebu linije. Njihove kompozicije su bile jednostavne i jasno definirane, s minimalnom upotrebom sjena i svjetla. Njihova umjetnost često je imala moralne i edukativne ciljeve, a njihova su se djela većinom sastojala od religioznih tema izvedenih u konvencionalnom naturalističkom stilu. Djela su većinom bila karakterizirana prenatrpanim kompozicijama, pretjeranom pridavanjem pažnje detaljima i nedostatkom kolorističke ili formalne vitalnosti.

Vjerovali su da umjetnost treba uzdizati dušu i služiti moralnom poučavanju te su zbog toga zajedno radili i živjeli u polumonaškom životu. Živjeli su u zajednicama, dijeleći umjetničke ideje i surađujući na projektima. Ovaj način života u komunama odražavao je njihov ideal povratka jednostavnijim, pobožnijim vremenima. Njihova suradnja bila je temeljena na zajedničkim duhovnim i umjetničkim ciljevima. Članovi nazarenskog pokreta često su usvajali asketski način života, odijevajući se i ponašajući se u skladu s idealima ranog kršćanstva. Težili su autentičnosti u svom umjetničkom izrazu, vjerujući da umjetnost treba biti produžetak njihove duhovne prakse.

Nazarenci su upotrebljavali likovni jezik kojega je malo tko izvan njihova kruga razumio. Potpuno shvatiti poruke njihovih djela, a posebno ako su to veće cjeline, može se tek temeljitom analizom svih elemenata i njihovom cjelovitom i stručnom interpretacijom. Tako se mogu rekonstruirati i shvatiti i njihove skrivene poruke.

5. Predstavnici i najznačajnija djela

Johann Friedrich Overbeck

Johann Friedrich Overbeck (1789.-1869.) bio je njemački slikar i glavni utemeljitelj nazarenskog umjetničkog pokreta, koji je imao za cilj obnovu kršćanske umjetnosti u duhu ranog renesansnog slikarstva. Rođen je 3. srpnja 1789. godine u Lübecku. Njegov otac bio je gradonačelnik Lübecka, doktor prava, pjesnik te mistični pijetist (pobožnjak), a što je svakako utjecalo na Overbeckov umjetnički razvoj i sklonost religioznim temama.

Slika 5. Johann Friedrich Overbeck

U blizini njihove obiteljske kuće u ulici Konigstrasse nalazila se Gimnazija, u kojoj je njegov ujak, doktor teologije i pisac bio učitelj. U Gimnaziji je Johann postao klasični učenjak i dobio poduku o umjetnosti.

Kao mladi umjetnik Johann je napustio Lübeck u ožujku 1806. i otišao na studij u Beč, na akademiju pod vodstvom slikara Heinricha Friedricha Fügera. Tu je stekao temeljita znanja, ali su se učenja i druženja na Akademiji pokazala nepodnošljivima za osjetljivu, duhovno nastrojenu mladež. Kako je pisao jednom prijatelju, svaka je plemenita misao bila potisnuta unutar akademije te da se je, izgubivši svu vjeru u čovječanstvo, okrenuo iznutra prema sebi. Pravu je umjetnost, kako je pisao, uzalud tražio u Beču. "Bio sam pun toga. Cijelu moju maštu obuzele su Madone i Kristovi, ali nigdje nisam mogao pronaći odgovor."

Kada su Johann Friedrich Overbeck i njegova skupina sljedbenika izbačeni sa Bečke akademije Johann je otišao u Rim noseći svoje napola dovršeno platno "Kristov ulazak u Jeruzalem", kao povelju svog vjerovanja "Ja ću se pridržavati Biblije, ja to biram za svoje stajalište." Overbeck je 1813. godine pristupio Rimokatoličkoj crkvi, i time je vjerovao da je njegova umjetnost primila kršćansko krštenje.

U Rimu su proučavali radove renesansnih majstora kao što su Rafael, Perugino i Fra Angelico, čije su tehnike i duhovne kvalitete nastojali oponašati u svojim djelima. Rim je na pedeset i devet godina postao središte njegova neprestanog rada.

Overbeckova djela karakterizira naglašena religioznost, čista linija i jasna kompozicija, često s prikazima biblijskih i hagiografskih tema.

Njegove slike odišu pobožnošću i jednostavnošću, odražavajući njegovu duboku osobnu vjeru. Tim načinom jednostavnog likovnog izraza i preciznih crteža naslikao je velik broj biblijskih kompozicija u njemačkim i talijanskim crkvama i vilama (Slika 4. Casino Massimo u Rimu) te izradio mnogobrojne nacрте za freske, između mnogih i za đakovačku katedralu, po narudžbi biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Umjetnički su vrijedni i njegovi portreti, od kojih je poznat Autoportret sa suprugom i sinom iz 1820. god.

Slika 6. Johann Friedrich Overbeck, Autoportret sa suprugom i sinom (1820.)

Kao najznačajnija djela Johanna Friedricha Overbecka mogu se istaknuti: Portret slikara Franza Pforra (1810.), Kristov ulazak u Jeruzalem (1824.), Italia and Germania (1828.), Kristova muka u vrtu (1835.), u velikoj bolnici u Hamburgu, Pietà (1846), u Marienkirche u Lübecku, Oplakivanje Krista (1846.), Uznesenje Gospe (1855.), u katedrali u Kölnu, Uzašašće Djevice Marije (1857.), Krist izbavljen od Židova (1858.), tempera, izvorno na stropu u Kvirinalskoj palači a sada ispred Aule delle Benedizione u Vatikanu, nacrti za freske za katedralu sv. Petra i Pavla u Đakovu (1867.-1869.) i dr.

Zanimljiv je opis slike Italia and Germania, koja je alegorijska slika koja ima za cilj simbolizirati prijateljstvo između ovih zemalja ili kulturnih regija kroz personifikacije Italije (Italia) i Njemačke (Germania) u obliku žena koje su nagnute jedna prema drugoj, držeći se za ruke.

Slika 7. Italia and Germania, Johann Friedrich Overbeck (1828.)

Overbeck je do kraja života ostao vjeran idealima nazarenskog pokreta. Njegov rad imao je značajan utjecaj na razvoj religiozne umjetnosti u 19. stoljeću, posebno u Njemačkoj. Bio je i član berlinske Akademije likovnih umjetnosti i dobitnik mnogih priznanja. Umro je u Rimu 12. studenog 1869. godine.

Franz Pforr

Franz Pforr (1788.-1812.) je još jedan od osnivača Nazarenskog pokreta. Rođen je u Frankfurtu na Majni 5. travnja 1788. god. Najranija učenja dobio je od svog oca, slikara Johanna Georga Pforra (1745.–1798.), i svog ujaka, profesora umjetnosti Johanna Heinricha Tischbeina Mlađeg (1742.–1808.). Započeo je svoje umjetničko obrazovanje u Beču, gdje je pohađao Akademiju likovnih umjetnosti. Tijekom studija bio je nezadovoljan akademskim pristupom koji je favorizirao neoklasicizam i formalizam, što ga je potaknulo da se pridruži grupi istomišljenika od kojih je glavni bio Johann Friedrich Overbeck, u osnivanju Bratstva sv. Luke (Lukasbund) 1809. godine.

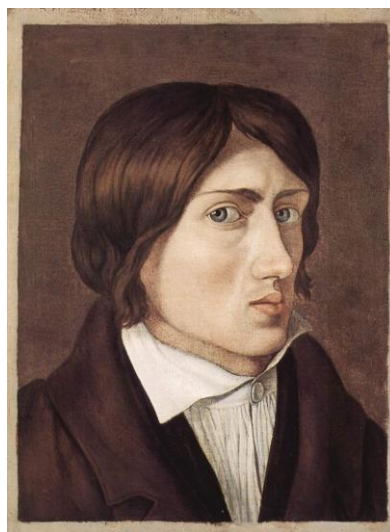
Kako je već opisano, zajedno s ostalim članovima bratstva i Pforr se 1810. godine preselio u Rim, gdje su nastavili svoj rad inspirirani srednjovjekovnim i ranorenesansnim umjetnicima.

Što se tiče tehnike slikanja, Pforr je koristio čiste, precizne linije i jasne kompozicije, nastojeći stvoriti djela koja su jednostavna i razumljiva. Njegove slike su imale svijetle, prozirne boje, što je doprinosilo duhovnoj atmosferi njegovih djela. Također je bio poznat po pažljivoj i detaljnoj ikonografiji, posebno u prikazima biblijskih scena i srednjovjekovnih legendi. Njegova djela često odražavaju duboku religioznost i moralne ideale, s fokusom na duhovnu dimenziju umjetnosti, za razliku od Overbecka koji se više posvetio biblijskim

temama i humanističkim idealima. Overbeckove slike često odražavaju mekšu paletu boja i veću emocionalnu dubinu, dok su Pforrove slike bile jasnije i detaljnije.

Slika 8. Portret Franza Pforra koji je izradio Friedrich Overbeck (1810.)

Slika 9. Franz Pforr, autoportret (1810.)

Franz Pforr nažalost nije živio dovoljno dugo da vidi priznanje svoje umjetnosti. Umro je od tuberkuloze u Albano Lazialeu u Rimu u 24. godini života.

Jedno od njegovih značajnih djela je ulje na platnu "Ulazak kralja Rudolfa Habsburškog u Basel 1273.", dimenzija 90,5 x 118,9 cm, koje je naslikao između 1808. i 1810. godine. Ovo djelo je dio zbirke Povijesnog muzeja u Frankfurtu na Majni.

Slika 10. Franz Pforr, Ulazak kralja Rudolfa Habsburškog u Basel 1273.

Peter von Cornelius

Peter von Cornelius (1783.-1867.) njemački slikar, bio je zajedno s Johannom Friedrichom Overbeckom i Franzom Pforrom ključni predstavnik nazarenskog pokreta. Rođen je u Düsseldorfu 23. rujna 1783. god. Njegov otac, koji je bio nadzornik galerije u Düsseldorfu i profesor na akademiji, umro je 1799. god., nakon čega je Cornelius morao uzdržavati obitelj svojim radom kao portretist i ilustrator.

Njegovo najranije veće djelo bilo je ukrašavanje zbora crkve sv. Kvirina u Neusseau, a 1809. godine je započeo seriju crteža koji su ilustrirali Goetheova Fausta. Cornelius je nastavio tu seriju crteža nakon što se preselio u Rim, a između 1816. i 1826. objavljeni su u dvanaest gravura pod naslovom Bilder zu Goethe's Faust.

Slika 11. Peter von Cornelius

Cornelius je bio poznat po svojim biblijskim scenama i freskama koje su karakterizirale snažne kompozicije, jasne linije i teološka dubina. Njegov stil bio je usko povezan s idealima nazarenskog pokreta, težnjom za duhovnošću i tradicijom.

Cornelius je bio blizak suradnik Overbecka i ostalih članova nazarenskog bratstva. Sudjelovao je u zajedničkim projektima, poput restauracije bazilike San Paolo fuori le Mura u Rimu, gdje su Nazarenci stvarali freske i ilustracije inspirirane ranokršćanskim umjetničkim stilom.

Nakon preseljenja u Münih, Cornelius je postao profesor na Akademiji likovnih umjetnosti, gdje je utjecao na mnoge umjetnike svojim pedagoškim pristupom i umjetničkim radom. Njegova nastava bila je usmjerena prema idealima

nazarenskog pokreta, naglašavajući duhovnu dimenziju umjetnosti i tradicionalne tehnike.

Corneliusov rad i njegov doprinos nazarenskom pokretu ostavili su trajan utjecaj na kasnije generacije umjetnika. Njegova predanost duhovnosti u umjetnosti, te njegova sposobnost da kombinira teološku dubinu s umjetničkom vještinom, inspirirali su mnoge umjetnike koji su tražili duhovni smisao u svojem stvaralaštvu.

Slika 12. Peter von Cornelius, Tri Marije na grobu

Joseph von Führich

Josef Ritter von Führich (9. veljače 1800. – 13. ožujka 1876.) je bio austrijski slikar, jedan od Nazarenaca, a koji je zastupao Nazarence u Beču. Najveću slavu stekao je kao crtač. Rođen je u Kratzau (danas Chrastava) u Češkoj. Likovne elemente naučio je u očevoj radionici gdje je vježbao crtanje. Još kao dječak napravio je svoju prvu skicu – Rođenje. za blagdan Božića u rodnoj kući.

Slika 13. Joseph von Führich

Godine 1816. otac ga je poslao na Akademiju u Pragu da studira kod Josepha Berglera. Godine 1819., na izložbi akademije u Pragu debitirao je s dvije povijesne slike. Njegove prve inspiracije bile su iz grafika Dürera i ilustracija Petera von Corneliusa za Goetheova Fausta. Führich je bio pristaša nazarenskog pokreta, romantični religiozni umjetnik koji je nastojao obnoviti Dürerov duh i dati novi oblik biblijskim temama.

U Rim je otišao 1826. godine gdje je uspostavio kontakt s Friedrichom Overbeckom i drugim tamošnjim njemačkim umjetnicima. Dodao je tri freske na djelima koje su izveli Cornelius i Overbeck u Casinu Massimo, prikazujući prizore iz Gerusalemme liberata Torquata Tassa. Skladao je djela sa velikom vještinom a osobito u nacrtima, a vrlo značajno je bilo njegovo majstorstvo forme, pokreta i izražaja.

1929. god. se vratio u Prag a 1831. završio je djelo „Kristov trijumf“ u palači Raczynski u Berlinu. Nakon razdoblja u Pragu, 1834. god. Führich je dobio učiteljsko mjesto u Beču, postavši profesor povijesne kompozicije na Kunstschule, 1840. godine. Njegova najpoznatija djela „Jakov i Rahela kod zdenca“ (1836. Beč, Belvedere) i „Legenda o svetom Izidoru“ (1839. Mannheim, Kunsthalle) učinili su ga vodećim predstavnikom nazarenskog slikarstva u Austriji. Od 1844. do 1846. godine izradio je monumentalni ciklus postaja križnoga puta za crkvu Ivana Nepomuka, 1850. god. je dovršio nacрте za freske u crkvi Altlerchen u Beču. a 1854. – 1861. god. opsežnu seriju zidnih slika koje prekrivaju unutrašnjost crkve Lerchenfeld u Beču. Godine 1872. je umirovljen i proglašen vitezom reda Franje Josipa.

*Slika 14. Joseph Führich, Jakov susreće Rahelu, 1836.
Austrijska galerija Belvedere*

Georg Ludwig Vogel

Georg Ludwig Vogel (1788.-1879.) je bio švicarski slikar, jedan od osnivača nazarenskog pokreta. Prvotno je krenuo očevim stopama i postao slastičar. Već u ranoj dobi je pokazao sklonost crtanju, što je podržavala njegova obitelj, i počeo je primati poduke iz crtanja već 1794. godine. Godine 1808., nakon što je putovao svuda okolo, odlučio je upisati Akademiju likovnih umjetnosti u Beču. Dok je bio na Akademiji na njega su sve više utjecali njegovi kolege a najviše Friedrich Overbeck i Franz Pforr.

Kao i ostali članovi Bratstva sv. Luke (Lukasbund) i Georg Ludwig Vogel se 1810. godine preselio u Rim. Zanimljiva je i činjenica da se Georg Ludwig Vogel nije preobratio na katoličanstvo, iako je bio pod utjecajem Johanna Friedricha Overbecka da to napravi, te je ostao vjeran svojoj protestantskoj vjeri. Uskoro je naslikao svoje prvo platno u punoj veličini, prikazujući povratak švicarskih snaga iz bitke kod Morgartena.

Nakon što je neko vrijeme proveo u Napulju, Firenci i Milanu, vratio se u Zürich i oženio Elisabethu Wilhelminu Sulzer von Winterthur, 1818. godine. Osnovao je studio u mjestu Upper Schönenberg, te izradio seriju slika koje prikazuju narodni život i povijest Švicarske.

Slika 15. Georg Ludwig Vogel, autoportret, 1813. god.

Slika 16. Georg Ludwig Vogel, Portret gospođe Elise Vogel-Hotz

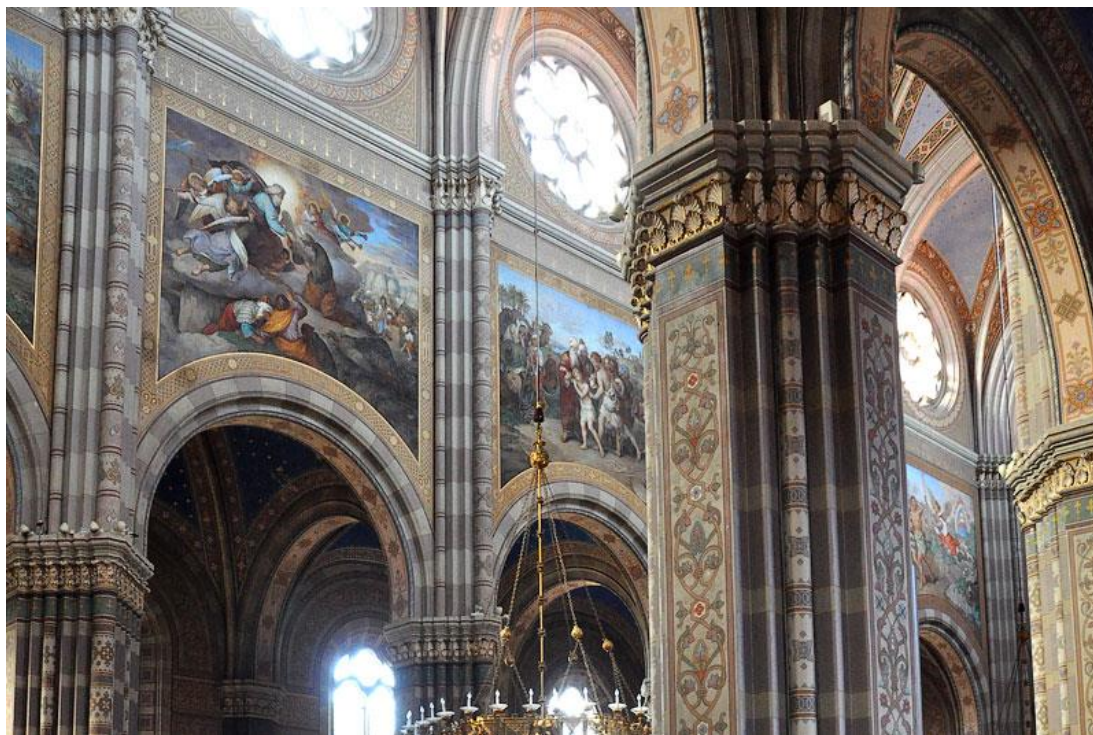
6. Djelovanje Nazarenaca u Hrvatskoj

Najznačajnije djelovanje nazarenaca u Hrvatskoj bilo je u Đakovu, na oslikavanju đakovačke katedrale. Oslikavanje je imalo iznimno važnu ulogu u projektu izgradnje katedrale i trajalo je gotovo koliko i sama gradnja (1866.-1882. god.). Oslikavanje su izveli slikari njemačkog podrijetla, pripadnici nazarenske slikarske škole, o čemu postoji opsežna literatura.

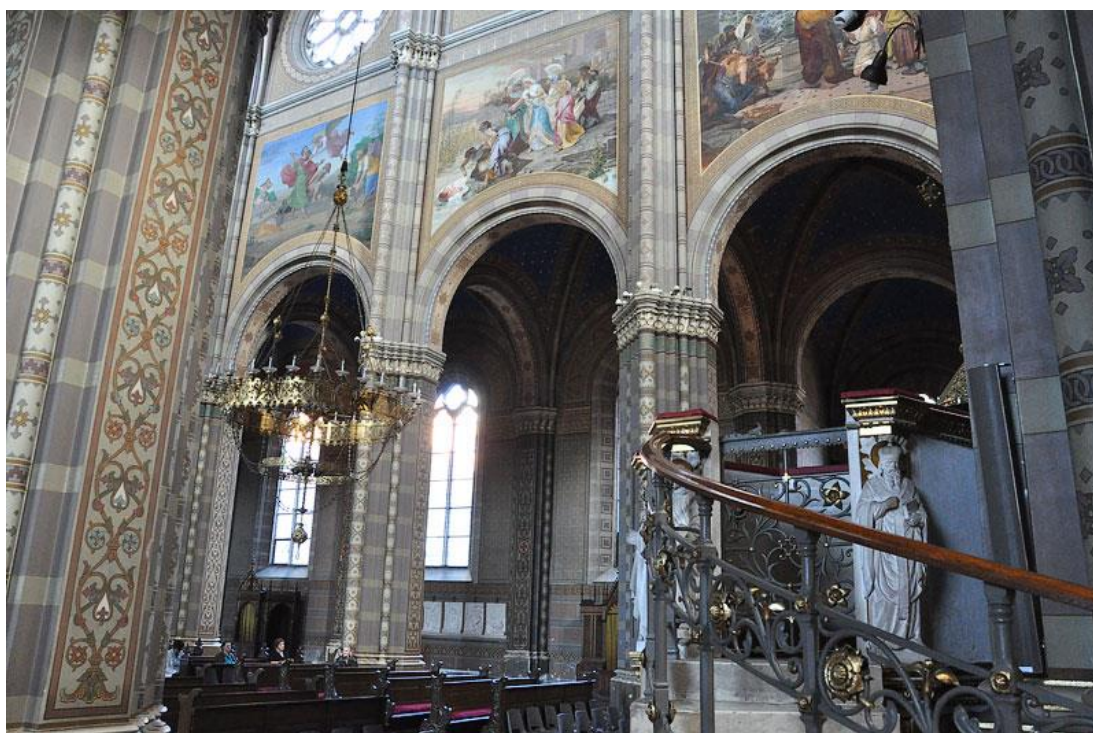
Josip Juraj Strossmayer, hrvatski biskup i političar, već u samom početku planiranja izgradnje katedrale, kad se odlučio za srednjovjekovni tip arhitekture, zamislio je da i unutarjost crkve također bude oslikana po srednjovjekovnoj shemi s biblijskim prizorima. U dogovoru sa svojim suradnicima odabire Johana Friedricha Overbecka, glavnog utemeljitelja i predstavnika nazarenaca, za zahtjevan zadatak oslikavanja katedrale. Njega se smatralo jednim od najvećih religioznih slikara tog vremena te je ta sklonost prema vjerskoj umjetnosti ostarjelog slikara bila presudna pri odluci da upravo on, bez obzira na starost, sastavi nacрте (kartone) za oslikavanje đakovačke katedrale. Strossmayer i Overbeck susreću se prvi put 2. siječnja 1867. u Rimu, gdje mu je biskup iznio prijedloge za slikarske radove u katedrali i zamolio ga za plan oslikavanja crkve. Overbeck vrlo brzo, 7. veljače 1867., predstavlja cjelokupni program za niz fresaka u katedrali, a predviđeno vrijeme radova bilo je od šest do osam godina.

Overbeck je uspješno predstavio svoje planove i nacрте, no radi njegovog slabog zdravlja, biskup, ali i sam Overbeck u ožujku 1869. odlučuju da započeto oslikavanje crkve nastave i dovrše Aleksandar Maksimilijan i njegov sin Ludovik Seitz te još dva sljedbenika rimske nazarenske umjetnosti koja su u ono doba stjecala sve veća priznanja talijanske i europske javnosti. Oni su ipak odlučili izraditi i vlastiti program, u suradnji s biskupom Strossmayerom, u kojem su napravljeni odmaci od onoga što je zamislio Overbeck u svojim nacртima. Prema računima o isplati radova vidljivo je da je otac Seitz preuzeo i napravio oslikavanje desne, a sin Seitz lijeve strane katedrale. Otac je oslikao i središnju apsidu, a sin ostale dvije.

Ugovoreno je bilo izraditi 36 fresaka, a svaka zahvaća više od 30 četvornih metara površine. Načinjene su, međutim, ukupno 43 freske. Taj su posao ovi slikari sa brojnim suradnicima radili kroz 12 godina, samo u toplijim mjesecima. Slike živim bojama iznose biblijske prizore: u glavnoj lađi je deset odabranih tema iz Starog zavjeta, a u poprečnoj lađi i apsidama se redaju teme Novoga Zavjeta, to jest prizori Isusova života, te likovi apostola i zgode iz života apostola Petra. Te freske su naposljetku postale glavna pojedinost i atrakcija u đakovačkoj katedrali sve do danas.

Slika 17. Đakovačka katedrala - središnja strana glavne lađe

Slika 18. Đakovačka katedrala - južna strana glavne lađe

Slika 19. Đakovačka katedrala – središnja polukružna apsida

Slika 20. Đakovačka katedrala – kupola iznad glavnog oltara

7. Zaključak

Nazarenski pokret, nastao početkom 19. stoljeća predstavlja značajno poglavlje u povijesti europske umjetnosti. Njegovi članovi, poznati kao Nazarenci, istaknuli su se svojom predanošću duhovnosti, tradiciji i moralnim vrijednostima u umjetnosti, suprotstavljajući se tadašnjem trendu romantizma.

Svojim radom Nazarenci su nastojali vratiti umjetnost njenim korjenima, inspirirajući se srednjovjekovnim i ranorenesansnim majstorima. Njihova umjetnost obilježena je čistim linijama, jasnim kompozicijama i svijetlim bojama, te dubokom religioznošću koja je odražavala duhovnu dimenziju njihovog stvaralaštva.

Kroz zajednički rad i život u komunama, Nazarenci su promicali svoje ideale i ostavili trajan utjecaj na kasnije generacije umjetnika. Njihova suradnja na projektima poput oslikavanja đakovačke katedrale svjedoči o njihovoj predanosti umjetnosti kao sredstvu duhovne obnove i pouke.

Iako je nazarenski pokret bio relativno kratkotrajan, njegova važnost u povijesti umjetnosti je neosporna. Njihovo nasljeđe ostaje živo u mnogim djelima koja su ostavili iza sebe, kao i u utjecaju koji su imali na razvoj kasnijih umjetničkih pokreta. Kroz svoj rad Nazarenci su podsjetili svijet na važnost duhovnosti i moralnosti u umjetnosti, ostavljajući trajan pečat na europsku kulturnu baštinu.

Nazarenci su ostavili neizbrisiv trag i u hrvatskoj umjetničkoj baštini, oslikavanjem đakovačke katedrale sa izrađene 43 freske.

Iako su neki kritičari smatrali njihov rad previše sentimentalnim i idealiziranim, Nazarenci su ostavili značajan utjecaj na kasnije umjetničke pokrete.

Nazarenski pokret bio je jedinstven po svojoj posvećenosti duhovnosti, moralnosti i tradicionalnim vrijednostima u umjetnosti. Njihov rad predstavljao je povratak idealima prošlih vremena, ali i reakciju na tadašnje umjetničke i društvene promjene. Nazarenci su svojim djelima i načinom života ostavili dubok trag u povijesti umjetnosti, naglašavajući važnost duhovne dimenzije u umjetničkom stvaralaštvu.

8. Literatura

Penelope J.E. Davies, Jansonova povijest umjetnosti, Stanek, Varaždin (2008.)

Semenzato Camillo, Svijet umjetnosti, Mladinska knjiga, Ljubljana (1991.)

Schneider Artur, Strossmayer i religiozno slikarstvo njemačkih nazarenaca, JAZU, Zagreb (1935.)

Cordula Grewe, Nazareni: romantična avangarda i umjetnost koncepta (2015.)

Lionel Gossman. Stvaranje romantične ikone: Religijski kontekst Friedricha Overbecka 'Italia und Germania', Američko filozofsko društvo (2007.)

https://www.wikiwand.com/en/Johann_Friedrich_Overbeck

<https://www.britannica.com/art/Nazarene-Brotherhood>

<https://www.britannica.com/biography/Franz-Pforr>

<https://www.britannica.com/biography/Peter-von-Cornelius>